

Opinia o rozprawie doktorskiej mgr Lucyny Bagińskiej
pt. „Tekstowy obraz życia, śmierci i duszy w młodopolskich ekfrazach i hypotypozach
inspirowanych malarstwem Arnolda Böcklina”

Rozprawa doktorska mgr Lucyny Bagińskiej zawiera analizę tekstowego obrazu świata, zawartego w wierszach poetów przełomu XIX i XX w., pod kątem sposobu konceptualizacji trzech pojęć tworzących podwaliny filozofii okresu Młodej Polski – życia, śmierci i duszy. Utwory, które stanowią przedmiot opisu, zostały przez Autorkę rozprawy scharakteryzowane jako mające cechy ekfrazy i hypotypozy, czyli zawierające zarówno językowe odtworzenie elementów dzieła plastycznego, jak również unaocznienie za pomocą słów tego, co mogło dzieć się poza obrazem, a co poeta, odwołując się do konkretnego dzieła sztuki, opisuje w części narratywizacyjnej swojego wiersza.

Autorka rozprawy ograniczyła materiał badawczy do wierszy nawiązujących do malarstwa Arnolda Böcklina, wybitnego symbolisty szwajcarskiego, którego obrazy pełne były postaci mitologicznych i biblijnych oraz nierealnych scen stanowiących wytwór wyobraźni malarza. Na przełomie XIX i XX w. jego twórczość wzbudzała żywe zainteresowanie polskiego środowiska artystycznego i literackiego. Była przedmiotem licznych artykułów pojawiających się w ówczesnej prasie oraz inspiracją nie tylko dla wybitnych polskich poetów, takich jak Kazimierz Przerwa-Tetmajer lub Lucjan Rydel, ale także twórców mniej znanych, do których należy m.in. Zofia Gordziałkowska, autorka największej liczby wierszy inspirowanych dziełami malarskimi Böcklina. To właśnie jej utworom mgr Lucyna Bagińska poświęciła w swojej rozprawie najwięcej miejsca. Przede wszystkim dzięki podjętym poszukiwaniom, zdołała odtworzyć nieznaną historykom literatury biografię poetki, a po odkryciu w jej twórczości niespotykanej u innych poetów różnorodności nawiązań do tematyki dzieł malarskich Böcklina, wykorzystała w przeprowadzonej analizie środki językowe tworzące tekstowy obraz wybranych pojęć należących do poetyckiego świata okresu Młodej Polski.

Opiniowana rozprawa ma charakter interdyscyplinarny. Jest obszernym opracowaniem, w którym oprócz wnikliwej analizy językoznawczej pojawiają się wątki

historycznoliterackie, dotyczące życia i twórczości autorów analizowanych wierszy, oraz malarskie, związane z nowym sposobem interpretacji obrazów Arnolda Böcklina, opartym na schematach wyobrazeniowych, które pozwoliły na wydobywanie z dzieła plastycznego nie tylko treści uniwersalnych, ale również ich indywidualnych interpretacji.

Najważniejszą częścią rozprawy jest rekonstrukcja wybranych elementów tekstowego obrazu świata na podstawie obecnych w analizowanych wierszach środków językowych, która stanowi wzorową analizę lingwistyczną z wykorzystaniem podstawowych narzędzi stosowanych w językoznawstwie kognitywnym, takich jak metafora pojęciowa, profilowanie, amalgamat oraz schematy wyobrazeniowe. Każde z nich Autorka rozprawy najpierw dokładnie scharakteryzowała, odwołując się do najnowszych opracowań teoretycznych, a dopiero po ustaleniu ich możliwości analitycznych, zastosowała do materiału badawczego. Dzięki takiemu podejściu do przyjętej procedury badawczej rezultatem naukowym rozprawy jest nie tylko opis tekstowego obrazu życia, śmierci i duszy w poezji Młodej Polski, ale także potwierdzenie przyjętej we wstępie hipotezy, że można metodologię kognitywną zastosować do badania dzieł malarskich i zainspirowanych nimi utworów poetyckich. Mgr Lucyna Bagińska udowodniła to w części analitycznej rozprawy, w której udało jej się wyodrębnić 66 konceptualizacji pojęcia 'życie', 72 konceptualizacje pojęcia 'śmierć' i 44 konceptualizacje pojęcia 'dusza'. Wszystkie były wynikiem wykorzystania przez autorów analizowanych wierszy kilkudziesięciu różnych profili lub efektem twórczego wydobywania nowych znaczeń dzięki integracji pojęciowej prowadzącej do powstania amalgamatów.

Problemem naukowym, którego próba rozwiązania została podjęta w rozprawie, jest odpowiedź na pytanie, czy ramy pojęciowe życia, śmierci i duszy zrekonstruowane na podstawie analizy materiału ikonicznego pochodzącego z dzieł Arnolda Böcklina oraz na podstawie języka poetyckiego, stanowiącego tworzywo wierszy inspirowanych jego malarstwem, mają wystarczająco wiele wspólnych cech, aby mogło to być uzasadnieniem powstawania na przełomie XIX i XX w. licznych poetyckich nawiązań do obrazów tego malarza. Zarówno postawienie takiego problemu, jak również wnikliwa analiza materiału badawczego, która doprowadziła mgr Lucynę Bagińską do jego rozwiązania, świadczą o jej dojrzałości naukowej, dobrej znajomości literatury przedmiotu i umiejętności twórczego podejścia do analizy lingwistycznej. Niewątpliwą wartością rozprawy są także obecne w niej liczne schematy, stanowiące ilustrację autorskich dociekań semantycznych, a także zdjęcia i reprodukcje omawianych dzieł malarskich.

Biorąc to wszystko pod uwagę, z całą odpowiedzialnością stwierdzam, że rozprawa mgr Lucyny Bagińskiej spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim - stanowi oryginalne rozwiązanie problemu badawczego, jest oparta na wiedzy teoretycznej dotyczącej językoznawstwa kognitywnego, a przede wszystkim świadczy o umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez Autorkę rozprawy.

Elżbieta Śniebicko-Pietucha